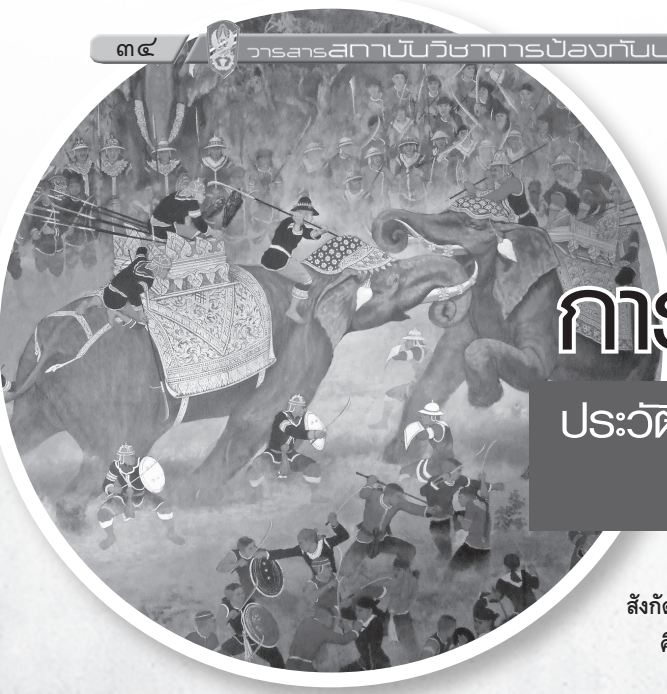

แนวทาง การนำเสนอข้อมูล

ประวัติศาสตร์ในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ:
ศึกษากรณีมุสลิมในราชสำนัก

ผู้วิจัย: เรือโทหญิง ธีรรัตน์ สุระเทพ

สังกัดกองประวัติศาสตร์และโบราณคดีทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม

คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนโดยเฉพาะ นักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติให้ได้รับรู้จักรากเหง้าของตนเอง และได้ทำความเข้าใจในเรื่องราวที่ผ่านมา การเสียสละเลือดเนื้อและชีวิตของบรรพบุรุษเพื่อคงไว้ซึ่งชาติไทย โดยใช้ประวัติศาสตร์พิจารณาถึงอดีตเพื่อเข้าใจปัจจุบัน และให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในชาติไทยพร้อมทั้งได้ทำความเข้าใจผู้อื่น เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมบนผืนแผ่นดินเดียวกันด้วยความสงบสุข ซึ่งผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาวิจัยจะเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนทัศนคติของผู้คนในสังคมให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ของผู้คนในชาติได้

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติศึกษากรณีมุสลิมในราชสำนักซึ่งใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร การลงพื้นที่ศึกษาเก็บข้อมูลพร้อมการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังมีการใช้แบบสอบถามวัดผลความคิดเห็น ทัศนคติความต้องการของกลุ่มผู้เข้าเยี่ยมชมต่อการจัดแสดง นำไปสู่แนวทางการเพิ่มข้อมูลประวัติศาสตร์เกี่ยวกับมุสลิมในราชสำนักที่มีบทบาทสำคัญในการรับราชการสนองพระเดชพระคุณพระมหากษัตริย์ไทย รวมถึงกอบกู้แผ่นดินสยามในคราวต่างๆ ในรูปแบบนิทรรศการ และเอกสารแผ่นพับ เพื่อเผยแพร่ในอนุสรณ์สถานแห่งชาติซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ทหารที่อยู่ในการดูแลของกองพิพิธภัณฑ์ทหารและอนุสรณ์สถานแห่งชาติ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย ที่มีการจัดแสดงนิทรรศการประวัติศาสตร์การสร้างชาติตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงยุคปัจจุบัน ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่าทัศนคติของผู้เข้าเยี่ยมชมที่มีต่อการจัดแสดงนิทรรศการที่จัดแสดงอยู่ในปัจจุบันนั้นมีความสนใจในระดับดีแต่ในส่วนของข้อมูลประวัติศาสตร์มุสลิมในชาติไทยนั้นไม่ค่อยมีการศึกษาหรือมีการเผยแพร่รน้อย ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลในส่วนนี้สูญหายไปจากหน้าประวัติศาสตร์ชาติไทยได้ หากไม่มีการจัดเก็บรักษาอย่างเหมาะสม และผู้เข้าเยี่ยมชมยังได้แสดงความสนใจและความต้องการศึกษาค้นคว้าต่อข้อมูลประวัติศาสตร์ในส่วนนี้เป็นอย่างมาก

อนุสรณ์สถานแห่งชาติซึ่งถือเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญระดับประเทศ การนำเสนอ นิทรรศการ การเผยแพร่ข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติควรทำอย่างเต็มศักยภาพซึ่งจำเป็นต้องนำเสนอแง่มุมประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจนและกว้างขวางขึ้นเกี่ยวกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่ร่วมอาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ซึ่งเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้เริ่มด้วยการนำเสนอ กรณีมุสลิมในราชสำนัก และจะได้พัฒนาการศึกษาวิจัยในชนชาติอื่นๆ ในลำดับต่อไป ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ยังสามารถจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลเพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อการอ้างอิงเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในท้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารซึ่งตั้งอยู่ในอนุสรณ์สถานแห่งชาติได้อีก

Abstract

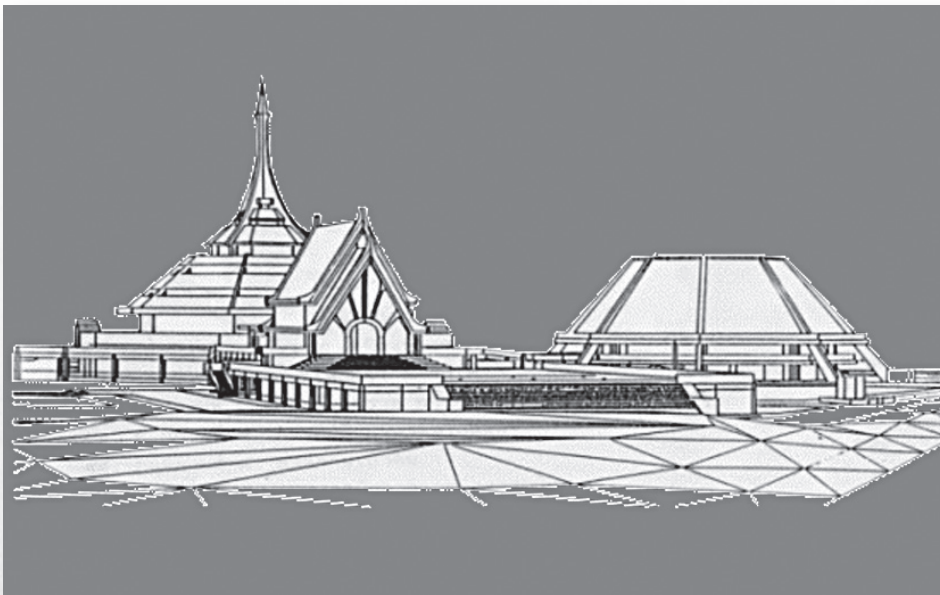
The purpose of this research is to find the way for presenting the information of national history which is useful to publics, especially, students. These youths should learn about their own progenitor and understand the story of ancestors' bravery; they sacrifice their blood and life in order to preserve the freedom of our nation. History takes a vital part in an understanding of present as well as building up love and proud to be one of the Royal Thai descendants. The youths must try to understand others and learn how to peacefully live on the same land. The achievement of this research is to stimulate people's attitudes in the society for living in harmony with others Thais.

Researcher studied the way for presenting the information of national history by exploited the case study: Muslims in the Royal Court. This case was studied by using qualitative research which means a research from documents, field study, collect data and interviews are needed. Besides, there is a questionnaire for measuring the attitude and needs of visitors towards our exhibition. An exhibition is used for leading the way to add historical data which is about Muslims in the Royal Court who play an important role in pay

their gratitude to the King of Thailand (included the salvage of the land of Siam) and brochure for propagating purpose within The National Memorial, a museum that is in the custody of the Military Museum and National Memorial, National Defence Studies Institute Royal Thai Armed Forces Headquarters which exhibits the history of national creation from Sukhothai era to the present. The result of the study indicates that the attitude of the visitors towards the exhibition which is on display nowadays is good. However, there are very few on the study of the history of the Muslims. This may cause it to vanish from the history of Thailand if there is no appropriate preservation and disseminator. Moreover, visitors pay a lot of attention to the need of study. The visitors have also expressed great interest on this historical information.

The National Memorial is a vital source of historical learning. Presentation of the exhibition History information dissemination should be done at full potential, which needs to be clearly and broadly presented the historical aspects about the ethnic diversity that lived in Thailand. Preliminary, researcher began with the presentation about Muslims in the Royal Court and will have developed research further in other ethnics. These data can be stored in a database and will be available for those who are interested in research. It is used as a reference/evidence of historical bravery within historical military library which is located in The national memorial.

คำสำคัญ : อนุสรณ์สถานแห่งชาติ, การนำเสนอ, ประวัติศาสตร์, มุสลิมในราชสำนัก

ภาพวาดลายเส้นอนุสรณ์สถานแห่งชาติ

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาและเหตุผล

อนุสรณ์สถานแห่งชาติถูกจัดตั้งขึ้นโดยกองบัญชาการทหารสูงสุด (ปัจจุบันคือ กองบัญชาการกองทัพไทย) เป็นพิพิธภัณฑ์ทหารที่อยู่ในความรับผิดชอบและดำเนินการของกองพิพิธภัณฑ์ทหาร และอนุสรณ์สถานแห่งชาติ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นองค์ประธาน และทรงประกอบพิธีเปิดอนุสรณ์สถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๗ โปรดเกล้าฯ พระราชทานนามสถานที่แห่งนี้ว่า “อนุสรณ์สถานแห่งชาติ” มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง ดังนี้

๑. เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้เสียสละชีวิตเพื่อประเทศชาติและจาริกนามผู้กล้าหาญเหล่านั้นไว้ให้สถิตถาวรสืบไป
๒. เพื่อเป็นสถานที่จัดแสดงประวัติวีรกรรม และเหตุการณ์รบครั้งสำคัญต่างๆ
๓. เพื่อเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้ประชาชนได้ตระหนักถึงภัยที่เกิดขึ้นในอดีตอันเป็นผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๔. เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้ และพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนทั่วไป
๕. เพื่อเป็นแหล่งศูนย์รวมจิตใจคนไทยทุกคนไม่ว่าเชื้อชาติหรือศาสนาใด (เอกสารการก่อตั้งอนุสรณ์สถานแห่งชาติ, กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร, ๒๕๒๕)

หน้าที่ของอนุสรณ์สถานแห่งชาติยังประกอบไปด้วยคือ เป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีเพื่อรำลึกถึงวีรกรรมของผู้เสียสละชีวิตทั้งในอดีต ปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นพิพิธภัณฑ์ซึ่งจัดแสดงเรื่องราวความเป็นมาของประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยนำเสนอเกี่ยวกับพระปรีชาสามารถขององค์พระมหากษัตริย์ไทย ประวัติวีรกรรมการรบที่สำคัญครั้งต่างๆ ความกล้าหาญของวีรชนบรรพบุรุษทั้งหญิงและชายที่ได้สละชีวิตเพื่อประเทศชาติ วัตถุประสงค์ต่างๆ อาวุธยุทโธปกรณ์ในการรบ และรวมถึงเครื่องแบบเครื่องแต่งกายของทหาร ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเริ่มตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ และยุคปัจจุบัน นับเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่

มีความสำคัญระดับประเทศ และนอกจากจะให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ทหาร และประวัติศาสตร์ชาติแล้วยังสามารถปลูกฝังจิตสำนึกอุดมการณ์ความรักชาติและความสามัคคีให้กับผู้ที่สนใจเข้าเยี่ยมชม ซึ่งมีหลากหลายกลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการทหาร ตำรวจ ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และในส่วนวิชาการซึ่งประกอบด้วยสำนักงานของกองประวัติศาสตร์และโบราณคดีทหารฯ และห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหาร ซึ่งมีบุคลากรที่สามารถสนับสนุนข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ ให้แก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษา จึงจัดว่าอนุสรณ์สถานแห่งชาติ เป็นศูนย์การศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ชาติ และประวัติศาสตร์ทหาร ของนิสิต นักศึกษา และประชาชนที่มีความสำคัญมากอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย

จากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและหน้าที่ของอนุสรณ์สถานแห่งชาติจึงมิได้เป็นเพียงแค่พิพิธภัณฑ์ทหารที่มีการจัดแสดงนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ให้ความรู้ความเป็นมาของชาติไทยและพัฒนาการทางทหารเท่านั้น แต่อนุสรณ์สถานแห่งชาติยังเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่รวมความเป็นมาของการสร้างชาติไทยและถือได้ว่าเป็นสถานที่ที่มีการร่วมแสดงความรำลึกถึงวีรกรรมต่างๆ ขององค์พระมหากษัตริย์และเหล่าวีรชนทั้งหลายที่เสียสละชีวิตเพื่อรักษาเอกราชของความเป็นชาติไทยในวาระสำคัญต่างๆ ซึ่งวีรกรรมต่างๆ ในอดีตที่เกิดขึ้นเพื่อการสร้างชาติไทยนั้น นอกจากวีรชนชาวไทยแล้วยังมีวีรชนชาวมุสลิมที่ได้มีส่วนเข้าช่วยในงานราชการต่างๆ ของราชสำนักและรับใช้องค์พระมหากษัตริย์ในสยาม ซึ่งจากบันทึกทางประวัติศาสตร์นั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสยามและมุสลิมชนชาติเปอร์เซียนั้นเริ่มต้นในช่วงกรุงสุโขทัย โดยมีการติดต่อค้าขายทางทะเลและเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในช่วงสมัยกรุงศรีอยุธยาเริ่มเปิดประเทศ โดยมีการคบหาสมาคมกับชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก และชาวเปอร์เซีย หรือชาวมุสลิมนั้นได้เข้ามามีบทบาททางด้านเศรษฐกิจเป็นลำดับแรก และมีบทบาทมากยิ่งขึ้นด้านการเมืองในฐานะข้าราชการ รวมทั้งยังได้รับตำแหน่งจุฬาราชมนตรีซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งสูงสุดทางด้านศาสนา และการบริหารกิจการมุสลิม ซึ่งได้มีการบันทึกตำแหน่งนี้

ในสมัยแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรม พ.ศ. ๒๑๔๕ - ๒๑๗๐ และนอกจากนี้ยังรวมถึงชาวมุสลิมในกลุ่มต่างๆ ที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในสยามประเทศ เช่น จาม มลายู มักกะสัน ชาว อินเดียน ชาวมุสลิมเหล่านี้มีบทบาทในด้านการทหารและมีตำแหน่งขุนนางในสำนักราชวัง ตลอดจนเป็นนายทหารและขุนนางชั้นสำคัญในราชสำนักที่เคียงบ่าเคียงไหล่รวบรวมกับองค์พระมหากษัตริย์ไทยในอดีตหลายแผ่นดินหลายสมัยด้วยกัน (ประยูรศักดิ์ชลายนเดชะ ๒๕๓๙ : ๒๑)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติและเนื้อหาการจัดแสดงในอนุสรณ์สถานแห่งชาติจึงนับเป็นสิ่งที่สำคัญมากเนื่องจากจะสามารถเป็นสิ่งที่กระตุ้นเตือนให้เกิดจิตสำนึกในทางบวกต่อการอยู่ร่วมกันของผู้คนในชาติไทยซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และยังสามารถเชื่อมโยงต่อยอดนโยบายการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติในหมู่เยาวชนตามแผนการพัฒนาประเทศของภาครัฐ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๔๕ สศช. : www.nesdb.go.th) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ในอนุสรณ์สถานแห่งชาติศึกษากรณีมุสลิมในราชสำนักโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สาธารณชนได้ศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติในมุมมองที่เปิดกว้างและยังสามารถยกระดับอนุสรณ์สถานแห่งชาติให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพที่สามารถนำเสนอประวัติศาสตร์ชาติได้อย่างชัดเจนและกว้างขวางขึ้น เกี่ยวกับความหลากหลายของผู้คนโดยเริ่มด้วยการนำเสนอเรื่องมุสลิมในราชสำนักที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารราชการสนองพระเดชพระคุณพระมหากษัตริย์ไทย รวมถึงกอบกู้แผ่นดินสยามในคราวต่างๆ และยังสามารถจัดเก็บเพื่อเป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าและการอ้างอิงเป็นหลักฐานทางประวัติวีรกรรมในห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารซึ่งตั้งอยู่ในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ

“อนุสรณ์สถานแห่งชาติ” ซึ่งตามความหมายคือสถานที่ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่บูรพมหากษัตริย์และวีรชนไทยผู้เสียสละชีวิตเพื่อประเทศชาติ จึงควรนำเสนอข้อมูลการมีส่วนร่วมในการกอบกู้บ้านเมือง และคุณูปการในด้านต่าง ๆ ของชาวมุสลิมเพื่อช่วยให้ผู้คน

ในสังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญที่ชาวมุสลิมเป็นส่วนหนึ่งของสยามประเทศ และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกัน การนำประวัติวิกรมดังกล่าวมาเผยแพร่จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ดังกล่าวต่อสาธารณชน

กลุ่มนักเรียนที่เข้าศึกษาเยี่ยมชมการจัดแสดงนิทรรศการในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๑. เพื่อหาแนวทางการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติไทยในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ กรณีมุสลิมในราชสำนักที่ได้มีส่วนร่วมในการรับราชการในแผ่นดินสนองพระเดชพระคุณรวมถึงการกอบกู้แผ่นดินสยามในคราวต่างๆ

๒. เพื่อยกระดับอนุสรณ์สถานแห่งชาติให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพที่สามารถนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติได้อย่างครบถ้วน

๓. เพื่อจัดเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์สำหรับเป็นฐานข้อมูลในการจัดแสดงประวัติวิกรมในพิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สถานแห่งชาติและเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงเป็นหลักฐานทางประวัติวิกรมในห้องสมุดประวัติศาสตร์ทหารซึ่งตั้งอยู่ในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ

วิธีที่ใช้ในการวิจัยและกรอบแนวทางการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Study) โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร การลงพื้นที่ศึกษาเก็บข้อมูลพร้อมการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ยังมีการใช้แบบสอบถามวัดผลความคิดเห็น ทักษะคิดความต้องการของกลุ่มผู้เข้าเยี่ยมชมต่อการจัดแสดงนำไปสู่แนวทางการเพิ่มข้อมูลประวัติศาสตร์เกี่ยวกับมุสลิมในราชสำนักในการจัดนิทรรศการของอนุสรณ์สถานแห่งชาติโดยได้กำหนดกรอบแนวทางการวิจัยเป็น ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การสำรวจข้อมูล

- ค้นคว้าข้อมูลด้านเอกสารและลงพื้นที่สำรวจข้อมูลการจัดแสดงเกี่ยวกับงานพิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์ทหาร
- ค้นคว้าข้อมูลด้านเอกสารประวัติศาสตร์ชาติเรื่องมุสลิมในประเทศไทยจากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ
- ออกแบบสอบถามเพื่อสำรวจทัศนคติความต้องการของผู้เข้าเยี่ยมชมที่มีต่อการจัดแสดงในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ
- ออกแบบบทสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้บริหารงานพิพิธภัณฑ์และผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์

ขั้นตอนที่ ๒ การเก็บรวบรวมข้อมูล

- เก็บรวบรวมข้อมูลด้านพิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์ทหาร
- เก็บรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชาติเรื่องมุสลิมในประเทศไทย
- เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม
- เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นตอนที่ ๓ การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑ์ทหาร
- วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารประวัติศาสตร์ชาติเฉพาะกรณีมุสลิมในราชสำนัก
- วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม
- วิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ ๔ แนวทางการนำเสนอข้อมูล

- นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดมาประมวลและได้เป็นแนวทางการนำเสนอข้อมูลดังนี้ คือ ๑. พื้นที่การนำเสนอ ๒. รูปแบบการนำเสนอ ๓. ประเด็นการนำเสนอ

สรุปผลการวิจัย (Results)

ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาเหตุการณ์การถวาทที่จัดแสดงในปัจจุบันอยู่ในความสนใจระดับดี ส่วนประเด็นเรื่องมุสลิมในราชสำนักนั้นที่ผ่านมามีค้อยได้รับการศึกษาและเผยแพร่ หรือแม้แต่การหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างถึง หรือแสดงความชื่นชมซึ่งนับเป็นการทิ้งร้างประวัติศาสตร์ที่ชาติไทยเป็นชาติที่รวมความหลากหลายทางชาติพันธุ์ไปอย่างน่าเสียดาย และจากการดำเนินการวิจัยนั้นผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของผู้เข้าเยี่ยมชมและสำรวจทัศนคติ ความคิดเห็นในการจัดแสดงและการเพิ่มข้อมูลการนำเสนอ ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถประมวลความต้องการของผู้ที่เข้าเยี่ยมชมได้ โดยกลุ่มเป้าหมายนั้นเน้นเฉพาะกลุ่มของผู้ที่ได้เข้าเยี่ยมชมในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลสรุปจากแบบสอบถามในส่วนของทัศนคติที่แสดงความเห็นชอบด้วยและเห็นชอบด้วยปานกลาง จำนวน ๔๗๑ คน จากกลุ่มผู้ที่เข้าเยี่ยมชมที่ทำแบบสอบถามจำนวน ๕๐๕ คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๙๓.๓ เปอร์เซนต์ ที่มีความต้องการให้มีการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ชาวมุสลิมเพิ่มเติม แสดงให้เห็นถึงความสนใจต่อประเด็นดังกล่าวเป็นอย่างมาก และมีเพียง ๖.๗ เปอร์เซนต์ ที่มีการแสดงความคิดเห็นต่าง ส่วนการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ เป็นอีกวิธีในการดำเนินการเก็บข้อมูลแบบเจาะลึกที่สามารถนำผลมา

วิเคราะห์ร่วมกับการใช้แบบสอบถามซึ่งจากผลในการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์พบว่าผู้ที่ได้เข้าเยี่ยมชมส่วนมากไม่ทราบว่าชาวมุสลิมนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ได้ร่วมกอบกู้ประเทศชาติและมีความต้องการให้อนุสรณ์สถานแห่งชาติได้จัดแสดงชุดข้อมูลประวัติศาสตร์ของชาวมุสลิมเพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการนำเสนอ เนื่องจากความเป็นมาของสยามประเทศนั้นเป็นชาติที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และหนึ่งในความหลากหลายคือ ชาวมุสลิมที่ได้เข้ามาตั้งรกรากบนพื้นแผ่นดินสยาม และได้รับพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระมหากษัตริย์ให้ได้อยู่บนแผ่นดินสยามด้วยความสุขสวัสดิ์ และยังได้รับการไว้วางพระราชหฤทัยให้ได้รับตำแหน่งในราชสำนัก ซึ่งเริ่มตั้งแต่เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยาและยังได้เป็นส่วนหนึ่งที่ยกย่องประเทศมาจนถึงปัจจุบัน การนำเสนอข้อมูลดังกล่าวจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของท่านผู้กล้าหาญทั้งหลายที่เป็นชาวมุสลิมซึ่งถือเป็นคนกลุ่มหนึ่งของสยามประเทศ โดยในส่วนของชุดข้อมูลประวัติศาสตร์ได้ทำการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ เช่น พงศาวดาร จดหมายเหตุ งานวิทยานิพนธ์ หนังสือ บทความทางวิชาการฯ ที่เกี่ยวข้องกับชุดข้อมูลประวัติศาสตร์ชาวมุสลิมที่มีส่วนร่วมในการกอบกู้แผ่นดินสยามในคราวต่างๆ และได้มีการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์คือ ๑. เลือกประเด็นที่ต้องการศึกษาหรือนำเสนอ ๒. รวบรวมข้อมูลจากหลักฐานประวัติศาสตร์ ๓. ตรวจสอบความจริงจากหลักฐาน ๔. การตีความจากหลักฐาน ๕. การสังเคราะห์และการวิเคราะห์ข้อมูล ๖. การเรียบเรียงจากวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ทำให้ผู้วิจัยได้คัดสรรข้อมูลซึ่งเริ่มตั้งแต่การติดต่อและความสัมพันธ์ระหว่างสยามประเทศกับชาวมุสลิมกลุ่มต่างๆ และประวัติศาสตร์บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสำคัญในราชสำนักซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นชาวมุสลิมที่ได้ปฏิบัติในหน้าที่ดังกล่าวเหล่านี้ เช่น ตำแหน่งจุฬาราชมนตรีซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดูแลชาวมุสลิมและตามทำเนียบตำแหน่งขุนนาง ซึ่งในชั้นหลังเรียกว่า “กรมท่าขวา” ซึ่งดูแลทางด้านกาพาณิชย์ด้วย (ส.พลายน้อย, ๒๕๔๘ : ๑๕๓)

ตำแหน่งพระยาราชบังสันหรือวังสันซึ่งทำหน้าที่เป็นแม่ทัพคุมกองเรือ ตำแหน่งพระโกษาอิศหากทำหน้าที่เป็นล่ามประจำราชสำนักซึ่งมีส่วนสำคัญในการติดต่อกับต่างชาติ กองทหารอาสาจากซึ่งเป็นชายฉกรรจ์ชาวมุสลิมที่ถูกเกณฑ์มาเป็นทหารเรือที่มีความสามารถในการเดินเรือและรู้เรื่องเกี่ยวกับทะเล (รัชนี้ สาดเปรม, ๒๕๒๑: ๑๗๖, ๑๘๒) และประวัติวีรกรรมการร่วมรบในคราวต่างๆ มาเป็นแนวทางในการนำเสนอ และจัดแสดงเป็นนิทรรศการพร้อมจัดทำเอกสาร แผ่นพับเพื่อเผยแพร่ในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ

อภิปรายผลการศึกษา

การดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในเรื่องของข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติโดยการสำรวจและวิเคราะห์การจัดแสดงในอนุสรณ์สถานแห่งชาติ รวมทั้งผลจากแบบสอบถามทัศนคติความคิดเห็นของผู้เข้าเยี่ยมชมและการสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์และเก็บรวบรวมแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อเรียบเรียงข้อมูลที่จะนำเสนอซึ่งในขั้นตอนดังกล่าวจะได้ข้อมูลในรูปแบบที่เหมาะสมพร้อมนำเสนอและสื่อความหมายซึ่งมีหลากหลายรูปแบบด้วยกันเช่น การจัดทำข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติเสนอผ่านเว็บไซต์ของอนุสรณ์สถานแห่งชาติ การจัดงานนิทรรศการเต็มรูปแบบซึ่งอาจประกอบไปด้วยตัวนิทรรศการ การเสวนา การแสดงเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์มุสลิมฯ แต่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวทางการนำเสนอโดยการจัดนิทรรศการและจัดทำเอกสาร แผ่นพับประกอบ โดยมีแนวทางการนำเสนอ ดังนี้ คือ ๑. พื้นที่ในการนำเสนอเลือกสรรพื้นที่ในอาคารภาพปริทัศน์ซึ่งเป็นอาคารที่จัดแสดงภาพจิตรกรรมฝาผนังแสดงเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ชาติไทย ซึ่งประกอบไปด้วย ๑๐ กลุ่มภาพ ดังนี้ กลุ่มภาพที่ ๑ การก่อตั้งบ้านเมืองในสมัยสุโขทัย, กลุ่มภาพที่ ๒ การวิวัฒนาการของบ้านเมือง, กลุ่มภาพที่ ๓ การเสียกรุงศรีอยุธยาและการกู้เอกราช ครั้งที่ ๑, กลุ่มภาพที่ ๔ ความรุ่งเรืองของอาณาจักรไทย, กลุ่มภาพที่ ๕ การเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๒, กลุ่มภาพที่ ๖ การกู้เอกราช ครั้งที่ ๒ และการก่อตั้งกรุงธนบุรี, กลุ่ม

ภาพที่ ๗ การก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์, กลุ่มภาพที่ ๘ สงครามเก้าทัพ กลุ่มภาพที่ ๙ การรอดพ้นจากการล่าอาณานิคม, กลุ่มภาพที่ ๑๐ การเข้าสู่ยุคใหม่ จากเหตุการณ์ที่สำคัญในแต่ละกลุ่มภาพซึ่งเป็นการสร้างชาติบ้านเมืองนั้นล้วนมีทหารอาสาแขก ขุนนางแขกมุสลิมเข้าร่วมอยู่ในเหตุการณ์ด้วยเกือบทุกเหตุการณ์ ๒ รูปแบบการนำเสนอ ใช้การจัดนิทรรศการ ซึ่งรูปแบบนิทรรศการสามารถแบ่งได้หลายประเภท คือ ๑. นิทรรศการถาวร ๒. นิทรรศการหมุนเวียน และ ๓. นิทรรศการพิเศษ (จิรา จงกล, ๒๕๓๒ : ๑๘๐) โดยผู้วิจัยเลือกเสนอเป็นนิทรรศการพิเศษและนิทรรศการหมุนเวียน เนื่องจากการจำกัดด้วยพื้นที่และงบประมาณ การนำเสนอในรูปแบบการจัดนิทรรศการสามารถออกแบบเพื่อให้ชุดข้อมูลประวัติศาสตร์เข้ากันกับกลุ่มภาพจิตรกรรมฝาผนังในอาคารภาพปริทัศน์ได้อย่างกลมกลืนโดยอาจใช้ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่มีการเขียนรูปทหารอาสาแขกจากวัดไทยต่างๆ พร้อมทั้งวัตถุพินิจภัณฑ์ สำเนาเอกสารชั้นต้นฯ มาประกอบในการจัดนิทรรศการ ๓. ประเด็นการนำเสนอผู้วิจัยนำผลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานพิพิธภัณฑ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์ ประกอบกับแบบสอบถามเพื่อประมวลผลในการเลือกนำเสนอเพื่อใช้ในการนำเสนอซึ่งประกอบด้วย ๑. การติดต่อและความสัมพันธ์ระหว่างสยามประเทศกับชาวมุสลิมกลุ่มต่างๆ ๒. ตำแหน่งสำคัญในราชสำนัก ๓. วีรกรรมความกล้าหาญ การเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอนุสรณ์สถานแห่งชาติที่ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้ทั้งความรู้ การปลูกฝังจิตสำนึกความสมัครสมานสามัคคีความเป็นไทย และให้ความระลึกถึงวีรชนบรรพบุรุษทั้งหลายซึ่งมิได้มีการจำกัดความแตกต่างทางเชื้อชาติ

อนุสรณ์สถานแห่งชาติถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทั้งในการรวบรวมจัดเก็บฐานข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยในพิพิธภัณฑ์ซึ่งถือเป็นแหล่งเรียนรู้ระดับประเทศ ดังนั้นประเด็นสำคัญของการวิจัยคือการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นของมุสลิม ซึ่งข้อมูลดังกล่าวค่อนข้างมีนัยสำคัญต่อทัศนคติของกลุ่มคนบางกลุ่ม

การนำเสนอการวิจัยจำเป็นต้องหาข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการนำเสนอ อีกส่วนหนึ่งคือข้อมูลบางประการที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งไม่สามารถนำเสนอได้เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวอาจเกิดผลเสียต่อสังคมส่วนรวมการกลั่นกรองและจริยธรรมในการนำเสนอจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการประมวลข้อมูล และการสืบค้นข้อมูลในอดีตซึ่งเป็นเรื่องทางประวัติศาสตร์ที่จะสามารถหาได้จากเอกสารชั้นต้นนั้นมีความยากลำบากเนื่องจากเอกสารเหล่านั้น ซึ่งมีทั้งพงศาวดารฉบับต่างๆ จดหมายเหตุฯ บางอย่างนั้นได้สูญหายไปบ้าง บางอย่างบันทึกไว้ไม่ชัดเจน ส่วนหลักฐานชั้นรองในปัจจุบันซึ่งเป็นหนังสือตำราวิชาการฯ อาจมีบางส่วนที่มีข้อมูลซึ่งขัดแย้งกันทำให้การประมวลผลเป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงนับเป็นข้อจำกัดในกระบวนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยได้เสนอ “โครงการแนวทางการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ในอนุสรณ์สถานแห่งชาติศึกษากรณี : มุสลิมในราชสำนัก” ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงเพื่อให้อนุสรณ์สถานแห่งชาติได้มีการปรับปรุงและเพิ่มพูนเนื้อหาประเด็นใหม่ๆ ที่น่าสนใจเพิ่มเติม เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพสามารถเผยแพร่และสร้างความรู้ความเข้าใจและความภาคภูมิใจให้กับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่มีความสนใจได้อย่างครบถ้วนมากขึ้น โครงการแนวทางการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ฯ นี้ได้ผ่านความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชาในระดับหนึ่ง โดยให้มีการดำเนินการศึกษาหาข้อมูลเพื่อนำโครงการเข้าที่ประชุมให้คณะกรรมการจัดและตกแต่งซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากส่วนราชการในเหล่าทัพ ได้แก่ ผู้แทนกองทัพบก ผู้แทนกองทัพอากาศ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฯลฯ ได้ร่วมดำเนินการกลั่นกรองและพิจารณาถึงความเหมาะสมในการดำเนินการต่อไปเพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอการจัดแสดงนิทรรศการเรื่องมุสลิมในราชสำนักต่อไปในอนาคต ผู้วิจัยเชื่อว่าการนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ดังกล่าวจะสามารถก่อให้เกิดการปลูกฝังความรักความเข้าใจกันของคนในสังคมไทยแม้จะมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และศาสนาก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษาและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การจัดแสดงในอนุสรณ์สถานแห่งชาตินับเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถเผยแพร่ความรู้อันเป็นประโยชน์สู่สาธารณชนซึ่งกลุ่มผู้ที่เข้าเยี่ยมชมนั้นมีความหลากหลาย ทั้งเพศ อายุ อาชีพ และโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนที่จะนำพาอนาคตของชาติ ดังนั้นการให้ความรู้และปลูกฝังทัศนคติที่ดีที่มีต่อกันของคนในชาติจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ แม้ว่าการจัดแสดงและนำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ชาติดังกล่าวนั้นยังมีทัศนคติของกลุ่มคนบางกลุ่มซึ่งเป็นส่วนน้อยที่อาจมองต่างมุมต่อการนำเสนอหรือการจัดแสดงอย่างเป็นทางการ แต่อนุสรณ์สถานแห่งชาติในฐานะแหล่งเรียนรู้ซึ่งต้องมีการรวบรวมข้อมูลประวัติศาสตร์ของชาติที่สำคัญเหล่านี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงรากฐานความเป็นมาของสยามประเทศที่ได้ความซื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีของชาวมุสลิมที่มีต่อพระมหากษัตริย์ไทย การเสียสละของบรรพบุรุษทุกคนที่ได้สละเลือดเนื้อเพื่อสร้างแผ่นดินสยามแม้ว่าจะมีความแตกต่างทางเชื้อชาติและศาสนาแต่ก็ยิ่งให้ผลสืบเนื่องให้เป็นชาติไทยมาจนถึงปัจจุบันซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ และการนำเสนอดังกล่าวยังเป็นการสอดคล้องกับพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่ทรงห่วงใยถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทยซึ่งมีการยกเลิกการสอนวิชาประวัติศาสตร์โดยตรง การจัดแสดงในอนุสรณ์สถานแห่งชาติจึงจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทยแบบครบถ้วนให้ได้ศึกษาและเพิ่มพูนความรู้นอกเหนือจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การวิจัยในครั้งนี้จำกัดกรอบการศึกษาเฉพาะข้อมูลประวัติศาสตร์ของชาวมุสลิมที่ได้อบรมกอบกู้ประเทศชาติา เพื่อจะนำเสนอในรูปแบบการจัดนิทรรศการและในรูปแบบเอกสาร แผ่นพับ เพื่อเผยแพร่ภายในอนุสรณ์สถานแห่งชาติซึ่งเพิ่มเติมจากการจัดแสดงข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้อนุสรณ์สถานแห่งชาติได้เป็นแหล่งเรียนรู้ระดับชาติที่สามารถเผยแพร่ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ได้อย่างครบถ้วน และจากการศึกษาวิจัย

ในครั้งนี้อาจจะสามารถพัฒนาให้เป็นงานวิจัยต่อเนื่องได้ในเรื่องของทัศนคติความคิดเห็นของกลุ่มผู้เข้าเยี่ยมที่มีต่อการจัดแสดงนิทรรศการชุดข้อมูลของชาวมุสลิมที่มีส่วนร่วมในการกอบกู้ประเทศชาติ และจะยังสามารถต่อยอดให้สืบค้น

ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดยม รูปขุนนางกรมท่าในกระบวนพยุหยาตราพระภานุสกลมารถ
ที่มา : ลำเนาจากหอสมุดแห่งชาติ

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทยที่ยังมีอีกหลายเชื้อชาติที่ได้อยู่ร่วมอยู่ในประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นควรมีการศึกษาข้อมูลในส่วนของประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์อื่นๆ เพิ่มเติม เช่น โปรตุเกสญวน ญี่ปุ่นฯ ที่ได้มีส่วนเข้าร่วมรบในชาติไทยเพื่อให้ได้เห็นความเป็นมาของประวัติศาสตร์ชาติในมุมที่เปิดกว้างมากกว่าเดิม

บรรณานุกรม

เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่

กองประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑ์ทหาร, เอกสารการก่อตั้งอนุสรณ์สถานแห่งชาติ, ๒๕๒๕

หนังสือ

กรมยุทธศึกษาทหาร, อนุสรณ์สถานแห่งชาติ, กรุงเทพฯ : กองบัญชาการทหารสูงสุด ๒๕๓๖

ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดช มุสลิมในประเทศไทย, กรุงเทพฯ : โครงการหอสมุดกลางอิสลาม สายสกุลสุลต่านสุลัยมาน, ๒๕๓๙

ส.พลายน้อย ขุนนางสยาม ประวัติศาสตร์ “ข้าราชการ” ทหารและพลเรือน, กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๘

เอกราช มูเก็ม, จุฬาราชมนตรี ประวัติศาสตร์ผู้นำไทยมุสลิมจาก “สมัยอยุธยา” ถึง ยุคทักษิณ, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, ๒๕๔๙

วิทยานิพนธ์และเอกสารวิจัย

น.ส.เพ็ญศรี กาญจน์มัย นางนันทนา กบิลกาญจน์ รายงานผลการวิจัยบทบาทมุสลิมในปลายอยุธยา-ธนบุรี พ.ศ. ๒๓๐๐ - ๒๓๒๕ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตุลาคม ๒๕๒๑

รัชนี้ สาดเปรม บทบาทของชาวมุสลิมในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ วิทยานิพนธ์ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๑

ข้อมูลออนไลน์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๗ เข้าถึงข้อมูล : www.nesdb.go.th [วันที่ค้นข้อมูล : ๑๗ ม.ค. ๒๕๕๕]